

Arbeiderpartiets
Landsmøte, Oslo 26.-29.mars

Med forbehold om endringer

SPERRET TIL 26.3. kl 1500

Statsminister
Gro Harlem Brundtland

DEN POLITISKE SITUASJONEN

Partifeller.

Sist vi var samlet til landsmøte la vi grunnlaget for et Stortingsvalg som ga økt gjennomslag for våre verdier. Det var tid for reformer og for en ny giv. Igjen hadde vi fått erfare at konservative oppskrifter ikke førte fram. De gav arbeidsledighet og større forskjeller. Et svekket samfunnsansvar var en trussel mot distriktene, mot sysselsetting og velferd. Vårt program var "Ny vekst for Norge". Det var vårt alternativ til en utvikling hvor veksten bygde på større privat og lånefinansiert forbruk, økt import og en spekulasjonsøkonomi som ikke gir framtidsmuligheter.

Arbeiderpartiet har tatt på seg regjeringsansvaret i en vanskelig situasjon for vårt land. Det er ikke bare økonomiske krisetider. Etter borgerlig krise og handlingslammelse, trengte Norge ny kurs, målrettet innsats og vern om de viktigste verdiene.

I dag ser de fleste enda klarere hvor nødvendig det var å kjempe for andre verdier og en vekst med et nytt innhold.

"La Norge spire", sa de, og delte ut frøposer til velgerne mens de styrte oss rett inn i krisen. Men, hvor mange la merke til det som sto med liten skrift bak på posen - "Gyldig til 31.12.1986" ?

Det bar galt avsted. Etter valget hørte vi ikke lenger at man gledet seg. Vi var på full fart inn i dyptgripende problemer for landets økonomi - en utvikling som var en klar trussel mot sysselsetting og velferd.

Da det ikke lenger var noen mulighet for fortsatt å skyve ansvaret over på forgjengerne eller opposisjon - valgte man å gå av i stedet for å gå løs på de vansker landet var kommet opp i.

Høyreoptimismen er avløst av bitre erfaringer: Yappene har vansker, spekulasjonsøkonomien er i vanry, konkurranseevnen er svekket, selv Ringsentret må konsolidere. Høyre gikk i 1981 til valg på slagordet "Tiden er inne". Nå trakk Høyre selv konklusjonen at tiden var ute.

For mellompartiene var situasjonen med mindretalls-

regjering blitt umulig: Et sterkere Arbeiderparti og sterkere strømninger i folket for et mer rettferdig samfunn. Et Høyre nektet å se virkeligheten i øynene, og satset på å kunne true seg fram, først innad i en mindretallsregjering, deretter i Stortinget.

Vi vet i dag at det ikke er grunnlag for noen flertallsregjering, selv om det er borgerlig flertall. Jo mer de borgerlige partiene finner tilbake til seg selv, desto mindre viser det seg at de har sammen.

Ikke bare er det stort sprik mellom de tre tidligere regjeringspartiene, i tillegg har vi Fremskrittspartiet som del i det borgerlige lappeteppet. Jeg tror det kan være nyttig å minne om dette, for i de ustoppelige diskusjonene om en mulig borgerlig regjering, ser det ut til at man helt har glemt Fremskrittspartiet, og at de tre partier alene aldri kan bli annet enn et mindretall.

Debatten mellom de tidligere regjeringspartiene er også preget av at Høyre har mistet sin ledende rolle på borgerlig side. Drakampen partiene imellom dreier seg mest om hvem som har beveget seg hvor og hvorfor. Klassisk er uttalelsen fra Høyre om at det er en grenseløs overdrivelse at Høyre har beveget seg - mot høyre!

Avisene er ellers de siste dagene preget av debatt om personer og posisjoner hos våre politiske motstandere. Det må være et blindspor. Nå som før er det politikken det står om. Det sentrale er jo mangelen på politiske alternativer til Arbeiderpartiets regjering.

Samtidig er det interessant å legge merke til hvordan Aftenposten, tydelig resignert konkluderer på lederplass: Veien tilbake til regjeringskontorene er blitt lengre enn Høyre trodde da man forlot dem i fjor. I det ligger det jo mere enn en innrømmelse.

Avisen slår også fast at når Presthus ikke er blitt statsminister skyldes det at Senterpartiet ikke vil.

Ja, det er nok én av grunnene. For Senterpartiet vil noe annet. De vil føre en annen politikk enn den Regjeringen Willoch førte, og som til slutt sprengte den regjeringen fra hverandre, for snart ett år siden.

Det er nok bare Høyre som i likhet med Aftenposten kan mene at man "ønsker fortest mulig å fortsette hvor man slapp i fjor".

Man slapp jo, fordi man ønsket å slippe unna, fordi man var uten svar på landets problemer og på fremtidsperspektivene.

Derfor tar vi ansvaret, søker resultater i vårt arbeid, og peker ut en fremsynt vei videre. Da trenger vi en samlet arbeiderbevegelse som har vilje til å stake ut kursen. Slik har vi alltid tatt nye skritt - og greid å få med oss andre.

De skritt som tas i dag er med på å bestemme utviklingen langt inn i 1990-årene. Regjeringsansvaret har gitt oss større mulighet til å prege det norske samfunn. Arbeidet for å bedre folks hverdag kan skje med utgangspunkt i våre verdier og mål.

Oppgaven kaller på det beste i våre tradisjoner: Evne til samfunnskritikk og vilje til reformer. Vilje til å ta ansvar og til å skape nye muligheter.

Vi skal ikke bare gjenreise balansen og vekstkraften i norsk økonomi. Vi skal også reise nye mål og visjoner for enkeltmenneskets frihet og muligheter.

Våre krefter skal ikke mobiliseres i et forsvar for alt det vi selv har skapt, når utviklingen og fremtiden stiller nye krav. Vi skal prøve gårdsdagens løsninger mot morgendagens utfordringer.

Vi skal gjøre krisetid til reformtid.

*

Igjen er vår sentrale problemstilling: Hvordan skape mer ? Hvordan fordele bedre ? Hvordan sikre større frihet?

Utgangspunktet for de svar vi gir, er hvor vi står: Med en økonomisk krise og store underskudd i utenriksøkonomien.

Fallet i oljeprisene betyr et tap for landet som tilsvarer 20 000 kroner pr husholdning. Ikke bare det: Svekkelsen i norsk fastlandsøkonomi betydd like mye for underskuddene i vår utenriksøkonomi som fallet i oljeprisene.

Vi kan derfor ikke basere politikken på at framtidige oljeinntekter kan løse problemene. Vi må gjøre noe med det store gapet mellom det vi bruker og det vi produserer, mellom det vi kjøper og de vi selger. Våre største ressurser vil ikke være inntekten fra oljen, men innsatsen fra den enkelte.

Det krever pågangsmot og vilje til radikal nytenkning. Vi må tørre å slakte hellige kuer.

For vi kan ikke trøste oss slik formannen i finanskomiteen, I K Hognestad forsøkte en sen nattetime, da han utbrøt, dyktig lei av alle problemene med handelsbalansen: Når ett land har underskudd, har et annet overskudd. Så i grunnen er det alltid balanse.

Med andre ord: Intet problem.

Vi skal fremme reformer over et bredt felt:

- Vi skal reformere nærings- og distriktpolitikken. Slik kan vi sikre større verdiskaping. Slik kan vi snu den negative utvikling i mange distrikter til ny framgang og nye muligheter.
- Vi skal reformere skatte- og fordelingspolitikken. Slik kan vi sikre større rettferdighet, men også bedre bruk av ressursene.
- Vi skal reformere offentlig virksomhet, i stat, fylker og kommuner. Slik skal vi få bedre redskaper - til å løse våre grunnleggende økonomiske problemer - til å yte tjenester som er bedre tilpasset brukernes behov - og til å sikre fortsatt oppslutning om velferdspolitikken.

Vi har sikret oppslutning om reformer og tiltak som vil legge grunnlag for at det kan skapes mer - og fordeles bedre, og som vil gi større frihet. Vi har vist at det går an å stramme til og skape nytt, på samme tid.

Strategien vi har valgt er å stramme inn mest der hvor overforbruket har vært størst, samtidig som vi skaper rom for økt trygghet og ny vekst.

I kjølvannet av det internasjonale økonomiske tilbakeslaget i 1970-årene, har det vært en omfattende debatt om hvordan den økonomiske politikken bør utformes for å skape vekst og utvikling. Internasjonalt har det lenge vært hevdet at stagnasjonen i mange land skyldes en for stor offentlig sektor, for høye skatter, for omfattende velferdsordninger, for små lønnsforskjeller og for sterk fagbevegelse.

Denne oppfatningen begynner nå å slå sprekker, også i konservative kretser. I møte med virkeligheten sprekker teoriene.

Bladet Economist hadde nylig en stor artikkel som slår grundig hull på tradisjonelle myter. Den river grunnlaget vekk under påstandene om at en godt utbygd velferdsstat og høye skatter skaper stivhet og svekker omstillingsevnen. Artikkelen var skrevet med utgangspunkt i svenske erfaringer, men hovedbudskapet har generell gyldighet : Velferd hindrer ikke vekst.

Det avgjørende spørsmålet er hva den offentlige sektor gjør.

Den store og inspirerende utfordringen er å gi politikken og den offentlige virksomheten et slikt innhold at den styrker og bedrer vår økonomi. Dette er det eneste som kan gi oss en sikker garanti for en videre utvikling også av velferdssamfunnet.

*

Det er nødvendig med reformer i næringspolitikken.

Vi har ikke bare opplevet at oljeinntektene svikter, men også at det er stagnasjon i mange av de næringene som skal gi grunnlaget for vår levestandard og balanse i utenriksøkonomien.

Kravet nå er derfor å få overført ressurser til disse næringene. Vi må gjøre det mer lønnsomt å produsere enn å importere.

Industrien står her sentralt. Men vi kan komme til å oppleve den sterkeste veksten i andre konkurranseutsatte bransjer, som havbruk, internasjonal tjenesteyting og i turistnæringen.

Men tilstramming alene er perspektivløs.

Hovedstrategien er å styrke produksjonsgrunnlaget for å trygge velferden. Vi må ha mer effektive investeringer, utvide menneskenes kunnskaper, styrke forskningen. Vi må innføre ny teknikk og bedre organiseringen av arbeidet.

Derfor styrket vi innsatsen for nyskapning og omstilling i næringslivet gjennom økt satsing på forskning og utdanning. Innenfor et stramt budsjett maktet vi å gi forskningen en realvekst på 8 prosent.

Men dette kommer vi ikke utenom: Vårt næringsliv må konkurrere med bedrifter i land som har en langt lavere kostnadsvekst enn vi, og som aksepterer høy arbeidsledighet for å oppnå dette. Dette kan vi ikke godta, men det krever også noe av oss. Derfor må hensynet til sysselsettingen og brede samfunnsinteresser også prege inntektsoppgjørene. Ellers vil den enes lønnsøkning bety den andres tap av arbeidsplass.

Det vedtak om oppgjøret som LO's representantskap har fattet er et viktig bidrag til å løse våre alvorlige pris- og kostnadsproblemer, og til å trygge sysselsettingen.

Vi stiller kravet om moderasjon til alle grupper. Utgangspunktet er at 1987 er et inntektspolitisk unntaksår. Det må også gjelde inntektstyper som aksjeutbytte, honorarer og provisjoner. Vi må i løpet av neste år komme ned på det nivå våre handelspartnere har i sin prisutvikling. Det som nå trengs er derfor et felles løft for å bedre landets økonomi.

Samtidig vil Regjeringen bygge opp under en slik linje med fortsatte reformer - i skatte- og fordelingspolitikken - i næringspolitikken - i prispolitikken - i boligpolitikken - overfor spekulasjonsøkonomien og i kredittpolitikken.

Vi vil legge grunnlaget for at rentene kan gå ytterligere ned i løpet av året, og føre videre en aktiv prispolitikk.

Vi ser også at det press Regjeringen la på bankene nå begynner å virke. Utlånsrentene fra bankene er nå lavere enn 1. november 1986. Det gjelder spesielt boliglån.

Det som har skjedd på kredittmarkedet og bankvesenet i de siste årene, innebærer så store forandringer og har så viktige fordelingsvirkninger, at det er nødvendig med en grundig gjennomgang av hele kredittpolitikken, lovverket og virkemidlene.

Partiets økonomiske utvalg er bedt om å arbeide med dette, og Regjeringen vil om kort tid sette ned et offentlig utvalg som skal se på hvordan styringsmulighetene her kan forbedres.

Mange reformer er i blitt møtt med motstand. Det har vært hevdet at de ville fordyre og svekke konkurranseevnen. Det gjelder krav til arbeidsmiljø og det ytre miljø. Det gjalt også bedriftsdemokratiet. Men hva ble resultatet? I strid med de konservative teoriene, ble bedriftsdemokratiet en konkurransfordel. Kilden til effektivitet, til omstilling og fornyelse, ligger i at de ansatte slutter opp og bidrar til prosessen.

Den videreutvikling av bedriftsdemokratiet som Regjeringen legger opp til gjennom et eget program, er en ressurs også i arbeidet med nyskapningen i næringslivet. Vi vil nå fremme forslag om lovendringer som utvider antall bedrifter hvor de ansatte har rett til å være med i de styrende organer.

*

Det er nødvendig med reformer i offentlig virksomhet.

Offentlig sektor er ikke en unødig utgiftspost, men en forutsetning, ikke bare for velferd og trygghet, men også for økonomisk vekst. Vi trenger en moderne og slagkraftig offentlig sektor fordi vi trenger hverandre.

Næringslivets samlede konkurranseevne starter i vårt skoleverk - fra førskole til høgskole, med transport- og veinett og teletjenester - men det gjelder også helsestell og kulturpolitikk - alt som bidrar til å skape et levende samfunn med muligheter for livsutfoldelse og trivsel. Vi trenger en sterk og effektiv offentlig sektor som en viktig del av grunnlaget for et styrket næringsliv.

Regjeringen vil i vår legge fram et program for moderniseringen av offentlig forvaltning. Programmet vil omfatte en gjennomgang av regelverk, reformer av budsjettrutiner, utvikling av organisasjonsformer og styringssystemer og andre tiltak for å bedre servicen.

De enkelte institusjoner og etater må få større handlefrihet. Vi har allerede gjort viktige erfaringer med dette i helsesektoren. De politiske organers oppgave må være å sette mål og gi rammer. Så må det være lederne og de ansattes oppgave å nå målsettingene. Vi har tro på at dette vil utløse både nytenkning og engasjement.

Dette er kanskje vår viktigste utfordring: Å forene den velferdspolitikkenes mål om likeverdighet i tilbudene med de voksende og forståelige krav om mer individuelt tilpassende tilbud.

Vi må se på brukerne av offentlige tjenester som medspillere når tjenestene skal endres og forbedres.

Vi må spørre: Dekker vi behovene på en god nok måte? Yter vi de tjenester folk trenger og spør etter? For det er menneskene selv - hvert enkelt av oss - dette gjelder. Derfor må den offentlige sektor fornyes, og tilpasse seg nye behov. Den må kunne tilby flere typer løsninger og større valgfrihet.

Og det skal være noe mer enn et valg mellom samme type service på forskjellige steder. Det bør også være valg mellom forskjellige tilbud.

Monopoler har lettere for å stivne til enn institusjoner som har konkurranse. Det gjelder både offentlige og private monopoler.

Ved å utvikle forskjellige tilbud folk kan velge mellom, skal vi bringe konkurransen inn i den offentlige sektor uten å

gi slipp på vårt prinsipielle utgangspunkt. Samtidig som vi kan gi det offentlige nye og mer utfordrende roller å spille.

Det er kommunene og fylkene som er pålagt de mest sentrale velferdsoppgavene. Det er i lokalsamfunnet folk møter dem. Der må den viktigste fornyelsen skje. Vi må våge å satse på kommunene. Vi må heller delegere litt mer enn det en tror er forsvarlig enn litt mindre. Våge å gi frihet og mulighet til utradisjonelle løsninger.

Vi har en blandingsøkonomi. Vi bør stimulere til en blandingsadministrasjon. Bryte ned grenser mellom sektorer, men også mellom kommunale, fylkeskommunale og statlige organer. Oppmuntre til samarbeid f eks mellom trygdeetat og sosialetat.

Frikommunene er her et viktig forsøksarbeid som kan utløse ut krefter i lokalsamfunnet.

Kommunene må søke samarbeidspartnere som kan være med og ta initiativ og løse oppgaver. Her må også organisasjoner, velforeninger og borettslag få nye og spennende roller å spille. Barnehageutbyggingen er ett eksempel.

Arbeidsfordelingen mellom offentlig og privat sektor er ikke fastlagt en gang for alle. Samspillet må utvikles videre. Vurderingen av rollefordelingen må ta utgangspunkt i hva vi vil på de forskjellige områder og hvilke løsninger som gir de beste resultater. Vi kan ikke fryse fast en struktur, og samtidig vente å få mest mulig ut av den.

*

Det er nødvendig med reformer i distriktpolitikken.

Mens Arbeiderpartiets politikk på 70-tallet gav regional stabilitet og ny optimisme i distriktene, har 80-årene skapt ny uro.

Den skjeve utvikling er ikke bare et problem for distriktene. De unges boligproblemer i byene kan ikke løses uten bedre regional balanse. Press-situasjonen gjør det vanskeligere å løse byenes trafikk- og miljøproblemer. Vårt slagord fra 30-årene: "By og land, hand i hand" har derfor gyldighet også i dag. Det er igjen Arbeiderpartiets oppgave å meisle ut en samlet regionalpolitikk, en by- og distriktpolitikk som henger sammen.

Senterpartiets generalsekretær sa etter partiets landsmøte at han var spent på hvordan andre partiers landsmøter ville forholde seg til en dramatisk ansiktsforandring av Norge. Det er fraflytting og oppløsning av bosetting i distrikts-Norge, og økte pressproblemer i by-områdene, noe han peker på som den store utfordringen i dag.

Senterpartiets generalsekretær sier også: Det viktigste er hva som er best for landet. Det er det hensynet som vil veie tyngst for oss når vi skal anviser løsninger på utfordringer og problemer.

Han gir Regjeringen helhjertet støtte for beslutningen om å benytte etableringsloven for store næringsbygg i Oslo, og bemerker at det burde vært reagert langt tidligere.

Sannheten er at det har ikke bare bygget seg opp ubalanse, underskudd og press i økonomien, sentralisering og økte bygge- og bokostnader. Men det har bygget seg opp en bevissthet i mellompartiene om at deres politikk har andre verdier og mål enn Høyres. Derfor sprakk også Regjeringen Willoch.

Utfordringene i distriktene er på mange måter anderledes enn før. De tradisjonsrike næringer landbruk, fiske og industri er viktige, men de kan ikke skape nok arbeidsplasser for både kvinne og mann. Unge mennesker med god utdanning stiller krav om service og miljø som mange bygder og småsamfunn ikke kan fylle.

Det trengs en gjennomgripende fornyelse av nærings- og distriktpolitikken for å skape allsidige arbeidsplasser både for kvinner og menn og mer attraktive miljøer i distriktene. Virkemidler og statlig næringsstøtte skal samordnes langt bedre, slik at midlene går til de distrikter som trenger det. Vi vil legge større vekt på tjenesteytende næringer, på reiseliv og kulturtilbud, både for å utvikle miljøet og for å gi arbeid til flere kvinner.

Vi må utnytte de muligheter distriktene har til å bidra i vår nasjonale gjenreisning enten det gjelder fiske, havbruk eller olje og gass. Men i distriktene som i sentrale strøk må vi akseptere omstilling av mindre lønnsom virksomhet.

Den distriktpakke Regjeringen la inn i budsjettet for 1987 var en god start. Ved siden av å styrke de distriktpolitiske virkemidlene ga den klar retning for den videre satsing: På kompetanse, på kvinner, på tjenesteytende virksomhet.

Blant de konkrete tiltak Regjeringen vil følge opp er den plan for Forsking og Utvikling for Nord-Norge som nylig ble lagt fram, og som betyr bred satsing på framtidsrettet virksomhet. Om kort tid vil vi også ha ferdig arbeidet med Finnmark som en egen utdanningspolitisk region.

Regjeringen legger stor vekt på den distriktpolitiske betydning som oljevirkosomheten i nordområdene kan få. Derfor satser vi på en strategi der vi får helårsboring, der leteaktiviteten holdes oppe, og der sannsynligheten for funn blir høyest mulig. Derfor har vi også besluttet å tildele strategiske blokker.

Landbruket vil fortsatt spille en viktig rolle i mange distrikter. Men også her er det tid for nytenking. Støtten til landbruket må i større grad vurderes i en distriktpolitisk sammenheng. Både bosetting og landbruk er avhengig av samfunnet omkring, - ikke minst er kvinnes nye rolle avhengig av flere tilbud om jobb både på og utenom bruket. Landbruksministeren er i full gang med å utnytte de muligheter som finnes i tilgrensende bygdenæringer for å styrke kvinnes stilling i landbruket.

Det vil fortsatt være behov for betydelige overføringer for å sikre stabile inntekter og jordbrukets rolle i distriktene. Men vi må se på utjevningen i næringen, og på forholdet til inntekter utenom bruket ikke minst i sentrale strøk.

Selv om kommunesektoren ikke kan gi den samme vekst framover i distriktene som på 70-tallet, vil slagkraftige kommuner og fylkeskommuner være viktige for den regionale utvikling. Det knytter seg usikkerhet til mange av forutsetningene omkring den kommunale økonomi, bl.a. har veksten i skatteinntektene vært skjevt fordelt. Regjeringen vil allerede i vår foreta en samlet gjennomgang av fordelingen mellom de ulike kommunetyper. Vi må sørge for at de kommuner og fylker som hadde en vanskelig stilling fra før ikke kommer dårligere ut.

*

Vi kan stå overfor et tidsskille også når det gjelder vår kraftforsyning.

Mens vi til nå har vært mest opptatt av hvor stor vannkraftdekningen skal være, vil vi i framtiden kunne velge mellom ulike energibærere.

Dette skyldes at våre store gassfunn gir oss et nytt alternativ, nye muligheter og økt handlefrihet.

De mulighetene må vi bruke til beste for norsk økonomi og næringsliv.

Allerede i 1992 synes det mulig å produsere hele 5 Twh pr år fra et gasskraftverk på Kårstø, med en utvidelse til 7,5 Twh pr år fra 1995. Det er videre mulig at vi i 90-årene vil kunne produsere betydelige kraftmengder basert på gass fra Haltenbanken. Lenger fram i tid vil det også kunne bli aktuelt å utnytte gassreservene utenfor Nord-Norge.

Det er en viktig oppgave å frembringe kraft så rimelig som mulig, samtidig som vi ivaretar de miljøhensyn som er knyttet til produksjon og forbruk.

Det har vært Arbeiderpartiets politikk å legge forholdene til rette for utnyttelsen av vannkraften til beste for distriktene og hele samfunnet.

Kraftutbyggingen krever meget store investeringer. De valg vi gjør har derfor stor betydning i hele landets økonomi. Med de nye og store gassreservene kan vi stå overfor muligheter for billigere El-kraft enn den de mest kostbare vannkraftprosjektene gir.

Vi har fått nye valgmuligheter å ta stilling til. Det betyr at vi bør ta en tenkepause før vi setter i gang utbygging av våre dyreste vannkraftressurser, slik at vi kan få en bred gjennomgang av de nye planleggingsperspektivene i den energimeldingen Regjeringen nå arbeider med.

*

Det er nødvendig med reformer i fordelingspolitikken.

Ved å gjøre gjøre skattesystemet mer rettferdig kan skattebyrdene fordeles bedre. Ved å reformere skattesystemet så det bidrar til bedre ressursbruk og mer fornuftige investeringer, kan endringen skape mer vekst.

Den danske dikter Piet Hein har et lite vers som også passer på vårt norske skattesystem: "Lov og rett er et nett med så sære masker på, at de små henger i, mens de store går fri".

Regjeringen Willoch kom aldri i gang med skikkelige skattereformer. Debattene det siste året har vist hvorfor: Samarbeidspartiene sto ikke sammen - tvert imot er de splittet på de i synet på hvor mye som skal betales og i synet på hvordan det skal betales.

Stortingets sammensetning har ikke skiftet, men det har regjeringen. Etter at vi overtok har arbeidet med skattereformer skiftet både retning og tempo.

De første skritt mot et mer rettferdig skattesystem er tatt:

- * verdien av fradragene er redusert, særlig for høyinntekter
- * skatten på aksjegevinster er skjerpet
- * smutthull for næringsdrivende er tettet - f.eks. kapitalforsikringer og avsetninger etter distriktsskatteloven i sentrale strøk. Nye regler for komandittselskaper er like om hjørnet.

Men viktige oppgaver gjenstår. Vi har ikke flertall alene og inviterer derfor til et bredt samarbeid for flere forbedringer.

Høyres angrep har hatt ett synbart resultat: Partiet er mer isolert, og andre er ikke skremt. Vi lover ikke generelle skattelettelser. Ingen som vil beholde troverdighet, kan nå gjøre det.

Høyre prøver å skape en myte: Enhver endring av skattesystemet betyr mer skatt for folk flest. Situasjonen er på mange måter motsatt: Det er høyinntektsgruppene med store fradrag som er tjent med det nåværende system. For å si det enkelt: Jo mer som kan trekkes under dagens regler, desto større motstand mot å endre dem. De store grupper med lave og middels inntekt og små fradrag tjener på omlegginger av den type vi alt har gjort for 1987 og som vi vil gå videre med.

I bedriftsbeskatningen og beskatningen av kapital og kapitalinntekter er problemene like store. Det er den eneste store oppgaven Regjeringen vil gå løs på.

For det haster med å komme videre. Vi er utålmodige. Vi vil ha større rettferdighet, mens Høyre vil verne om dagens privilegier, og ønsker helst at intet skal skje.

Derfor virker det heller ikke overbevisende når Høyre nå plutselig heiser Skattekommisjonen opp til de store høyder etter å ha hamret løs på den gjennom flere år.

Høyres usaklige kjøp bør bli avslørt som det det er: Uansvarlig og lettvin.

*

Det er behov for reformer i fordelingen mellom generasjoner

Vi må styrke de unges muligheter på boligmarkedet, og i utdanningspolitikken. Vi må bedre de unge familienes muligheter til å kombinere arbeid og omsorg.

I boligpolitikken fikk vi også en skjev utvikling i 80-årene. Inngangsbilletten på boligmarkedet er blitt så dyr at store grupper ikke makter den.

Vi må få til en omfordeling til fordel for de unge familiene som nå etablerer seg. Da må vi se i øynene at vi som er vel etablerte må være med og dele regningen. Dette dreier seg om solidaritet mellom generasjonene.

Vi har begynt. Vi fikk satt ned Husbankrenten med 1%, mens Høyre ville sette den opp - og sende en regning på 500 millioner til dem som bor i Husbankbolig. Vi har varslet forslag om økt etableringslån for unge og bygging av utleieboliger.

Vi har stilt krav til og lagt press på bankene når det gjelder det høye rentenivået, som er et spesielt problem for boliglån.

Vi er klar over at disse strakstiltakene ikke er tilstrekkelig til å løse de grunnleggende skjevhetene vi her står overfor. Det er en mer omfattende oppgave, som krever en fortsatte reformer av både boligpolitikk, skattepolitikk og kredittpolitikk. Disse reformene er vi igang med.

*

Utenriks

Arbeiderpartiet danner igjen tyngdepunktet i utenrikspolitikken sammen med mellompartiene, slik vi har gjort i alle år etter siste verdenskrig.

I de siste par årene har faren for et nytt våpenkappløp i verdensrommet stått sentralt i debatten. Samtidig har manglende fremgang i Øst-Vest-dialogen gitt grunnlag for skuffelse og frustrasjon, i en tid, da så mye står på spill.

Nå kan vi stå overfor en isløsning i Øst-Vest-forholdet. Det skjer samtidig med at den nye sovjetiske ledelse har satt i gang en indre reform- og moderniseringsprosess. Sakharovs retur til Moskva kan bety større åpenhet. Vi er vitne til stadig nye oppgjør med den nære fortid i sovjetisk politikk parallelt med at nye reformer varsles. Dette åpner for nye perspektiver.

Det er viktig at signalene om tilbaketrekning fra Afghanistan følges opp. Det vil være et nødvendig bidrag til et nytt og bedre klima i øst-vest forholdet.

Vi kan stå overfor historiske muligheter. Derfor må vi alle være åpne for økt dialog og samarbeid.

Geneve-forhandlingene er av avgjørende betydning. Vi har aldri vært så nær en omfattende avtale om nedrustning. En avtale som fjerner alle mellomdistanseraketter i Europa må følges opp av en avtale om raketter med kortere rekkevidde, og avtaler om konvensjonelle våpen.

En avtale som fjerner halvparten av de strategiske atomvåpen ville også være et dramatisk brudd med opprustningen. Troen på at det nytter å snu utviklingen gjennom forhandlinger ville bli vesentlig styrket.

Holder vi fast på de avtaler vi allerede har oppnådd for å hindre et rustningskappløp i verdensrommet, skulle utsiktene fremover gi nytt håp. Debatten i den amerikanske kongressen gir positive signaler om at den viktige ABM-avtalen fortsatt vil bli respektert og tolket restriktivt. Norge er på linje med dem som vil verne om avtalen og stå fast på en streng fortolkning av dens forpliktelser.

En fortsatt positiv bevegelse i supermaktsforholdet vil også kunne åpne for en tilsvarende utvikling i forholdet mellom Øst og Vest i Europa. Her må de små og mellomstore land i Øst og Vest kan spille en større rolle.

I forholdet til Vest-Europa har vi vitale interesser både på det politiske, økonomiske, sikkerhetspolitiske og kulturelle område. Den økonomiske integrasjon og det politiske samarbeid mellom EF-landene viser ny dynamikk. Det er avgjørende for norsk arbeids- og næringsliv at vi kan unngå nye handelshindringer. I samarbeid om forskning og teknologi ligger nøkkelen til morgendagens økonomiske vekst. Intensiveringen av det politiske samarbeid mellom EF-landene berører sentrale norske interesser, som vil bli drøftet i en egen Stortingsmelding om Europa-politikken.

Også i vårt arbeid for boikott som ledd i Norges aktive engasjement mot apartheid, var det bare Høyre og Fremskrittspartiet som stilte seg på sidelinjen. De undertrykte i Sør-Afrika kan regne med vår aktive støtte, i kampen mot apartheid til den er vunnet.

Det regionale samarbeidet mellom de nordiske land og Frontlinjestatene vil også kunne bli en alternativ vei fram mot et mer omfattende nord-sør-samarbeide.

Vi har fra norsk side invitert representanter for en del utviklings- og industriland til et møte i mai nettopp for å drøfte strategi for et mer fruktbart nord-sør-samarbeid. Vi må stadig lete etter nye veier for å møte de problemer som berører oss alle - uretten, nøden og fattigdommen.

Avslutning

*

Vi står igjen ved et veiskille. Vi kan ikke planlegge fremtiden ved å forlenge fortidens utvikling. For i enden av en slik forlengelse ser vi at problemene bare blir større og mulighetene mindre.

En krise stiller krav.

Vi lover ikke gull - vi krever innsats. De som tror vi vil tillate at andre gjør jobben for dem, tar feil. Nå er det alvor: Det står på meg og det står på deg.

Vi skal ut av uføret. Arbeiderbevegelsen skal stake ut kursen på ny. Vi skal rydde opp og vi skal bygge om.. Arbeidet er begynt. Vi vet hvor vi skal.

Arbeiderpartiet skal være pådriver, men alle må være med å dra lasset, og ingen slipper unna. En krise som rammer alle stiller krav til alle, og mest til de sterkeste.

Krisetider er besøkelsestider for arbeiderbevegelsen. Oppgaven er ikke å administrere det bestående. Det er å forme et samfunn som tar den enkeltes beste evner i bruk. Slik kan vi gjøre fellesskapet tryggere, fordelingen av godene rettferdighere og opplevelsene rikere.